

Et ekstra gear til økologien

Med **bæredygtighed som ledetråd** og RISE-analysen som værktøj kan økologiske producenter nå et nyt niveau af ansvarlighed.

AF TROELS GRØNBÆK,
FREELANCE JOURNALIST

DANSKE ØKOLOGISKE LANDMÆND er nået langt, når det gælder pesticidfri dyrkning, dyrevelfærd og økonomi. Men økologireglerne rummer ingen garanti for bæredygtighed – altså den grundholdning, at vores brug af klodens ressourcer skal kunne opfylde vores behov, uden at det truer fremtidige generationer. Derfor har en række økologiske producenter besluttet, at de vil bidrage endnu mere til at skabe balance mellem natur og landbrug. De vil tænke i helheder, hvor både miljø, samfund, økonomi og mennesker indgår i regnestykket. Konkret betyder det for eksempel minimering af energi- og vandforbrug, hensyntagen til jordstruktur og bedriftens naturindhold, medarbejderes sikkerhed og arbejdsmiljø, egen livskvalitet og en sund økonomi.

Snapshot af bedriftens status

For at nå dertil har mere end 100 landmænd i et pilotprojekt fået deres bedrifter analyseret for bæredygtighed ved hjælp af det internationalt anvendte, men nationalt tilpassede, værktøj RISE (Response-Inducing Sustainability Evaluation). Det giver et snapshot af bedriftens status og et bud på, hvor der kan gøres mere.

RISE-analysen består af fire dele:

- Konsulent indtaster data fra markplan, gødningsplan, dyrehold, jordprøver, årsrapport m.m.
- Interview hos landmanden om alle dele af bedriften.
- Beregning og tolkning (v. konsulent) af resultaterne
- Præsentation af resultater og diskussion af muligheder for optimering.

RISE-analysen er i dag tilgængelig for alle, og der findes bæredygtighedskonsulenter over hele landet. Se mere: www.bæredygtighedstjek.dk ●

LANDBRUG MED OG IKKE MOD NATUREN

Mælkeproducent **Frode Lehmann** bruger resultaterne af en RISE-analyse til løbende optimering – og vil også lade dem indgå i generationsskiftet.

●
Det kan hjælpe mig til at fuldføre min mission, nemlig at jeg har fået et lille hjørne af verden, som jeg gerne vil aflevere ordentligt

- OM BÆREDYGTIGHED kan betale sig? Sikkert ikke på kort sigt. Men hvis forbrugerne vil støtte os i at drive landbrug med og ikke mod naturen, så kan det betale sig på langt sigt, sådan siger Frode Lehmann, økologisk mælkeproducent med 105 årskøer og 150 ha nær Broager i Sønderjylland. Ud over Frode Lehmann er hans kone og en ansat fuldtids beskæftigede på gården. Om sin interesse for at supplere økologien med bæredygtighed siger han: - Jeg var blevet træt af bæredygtighed, der kun fokuserede på ét aspekt, for eksempel sprøjtefri dyrkning eller dyrevelfærd. Bæredygtighed skal hele vejen rundt, godt sammenfattet i de tre p'er: people, planet, profit – i den rækkefølge. Det er RISE-værktøjet velegnet til, konstaterer Frode Lehmann. Han deltog derfor i et RISE-pilotprojekt, igangsat af SEGES i vinteren 2014/15.

Økonomi en del af analysen

- Bedriften blev set efter i sømmene af eksperter, som foreslog forbedringer på bæredygtigheden. Jeg havde i forvejen en fornemmelse af, hvor svaghederne lå, men nu fik jeg det sort på hvidt:

MEJERI MED BÆREDYGTIGHED SOM STRATEGI

Ud over mælkeproducent er Frode Lehmann formand for mejeriet Naturmælk i Tinglev, der har gjort det til led i sin strategi at have bæredygtige leverandører. De forventes blandt andet at så syv forskellige urter i deres græsmarker og at have bistader på deres ejendomme. - Urterne er til gavn for både køerne og mælken, og bierne sikrer en mangfoldig natur, fastslår Frode Lehmann, som selv har anvendt de to virkemidler i adskillige år. - Det gælder også vandhuller, som vi opfordrer landmændene til at etablere. De koster ikke meget, for jorden er som oftest for blød til at dyrke i forvejen", mener han. Men gør leverandørerne så, som mejeriet foreskriver? Det er Frode Lehmann ikke i tvivl om. - Naturmælk er lidt som en familie. Vi er enige om at gøre tingene, så vi fører ikke kontrol.

Foto: Naturmælk

Frode Lehmann: - Den biologiske mangfoldighed hos Naturmælks leverandører med planter som boghvede, honningurt og solsikke er et godt blikfang, som bliver bemærket af mange.

Her ser det fint ud, men her kan du med fordel optimere, fortæller Frode Lehmann.

Generationsskifte

Han tilføjer, at resultaterne af RISE-analysen er blevet en del af det daglige arbejde og desuden vil indgå i det kommende generationsskifte. Her skal der overvejes en anderledes ejerform, så al kapitalen ikke skiftes ud på én gang.

- Det kan RISE også bruges til, fordi økonomien er en del af analysen, påpeger Frode Lehmann. Han forestiller sig i øvrigt, at det ville være nyttigt med en gentagen analyse efter fem år for at se, i hvor høj grad der er fulgt op på den første. - Det kan hjælpe mig til at fuldføre min mission, nemlig at jeg har fået et lille hjørne af verden, som jeg gerne vil aflevere ordentligt, pointerer Frode Lehmann. ● *tg*

Bæredygtighed – hvor parate er forbrugerne?

Gennem en event over tre weekender

testede Naturmælk holdninger

– og solgte mælk i genbrugsemballager til Føtex Food-kunder i Aarhus.

Alle taler bæredygtighed, men hvor bæredygtige er folk villige til at agere, når det kommer til stykket? Det spørgsmål kunne mejeriet Naturmælk godt tænke sig et bud på. Tre weekender i september stillede medarbejdere derfor op med en stribe spørgsmål plus mælk til aftapning hos Føtex Food i Guldsmædgade midt i Aarhus. Målt på mælkesalget var interessen for bæredygtighed stor, fortæller salgs- og marketingchef Nelly Frees Riggelsen, Naturmælk, midtvejs i forløbet: - I går, torsdag, var der blandt kunderne til 'tap selv-mælk' ni, som medbragte glasflasker købt ugen før. Det ser vi som en pæn tilslutning. Mere kniber det med at få en dialog i gang om, hvad bæredygtighed er, og hvad det betyder for den enkelte forbruger.

Begeistret butikschef

- Den samtale er svær at få etableret på en torsdag eftermiddag, når folk har travlt med at få købt ind og komme hjem. Men nogle kunder tager sig tid og vil dialogen, og dér har vi mulighed for at samle input, konstaterer Nelly Frees Riggelsen. Hun fastslår, at Naturmælk ikke foreløbig er på vej med mælk i glasflasker – det er for komplekst at realisere på nuværende tidspunkt.

- Men eventen i Aarhus er god som markering af, hvordan vi tænker bæredygtighed og arbejder med det, påpe-

ger Nelly Frees Riggelsen. Hun tilføjer, at én person har været særlig modtagelig for budskabet.

- Butikschefen i Føtex Food, Dann Bähring, var begejstret og ønsker at stille en maskine op, som butikken selv betjener, så mælketapningen bliver en fast del af tilbuddet. Og han ser givetvis rigtigt: Butikken ligger i et hipsterkvarter, hvor bæredygtighed er en del af menneskets livsholdning, vurderer Nelly Frees Riggelsen. ● *tg*

INSPIRATIONSEMINAR

Naturmælks aktiviteter i Føtex Food blev gennemført i samarbejde med SEGES Økologi, som i 2016 undersøger, hvordan arbejdet med bæredygtighed på økologiske gårde kan formidles til forbrugerne. 22. november kl. 13-16 afholdes et inspirationsseminar, "Gør bæredygtighed til forretning", på Koldkærgård, hvor erfaringer fra projektet deles. Tilmelding på seges.dk/akademiet (begrænset antal pladser).

Foto: Naturmælk

Tap selv-mælk i genbrugsflasker tiltrak sig stor opmærksomhed foran Føtex Food i Guldsmædgade i Aarhus.

Foto: Naturmælk

Økologi og frisk mælk på glasflasker satte sit præg på åbningsevenen foran Føtex Food i Aarhus C.